

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا
 لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا
 الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا
 تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ
 إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (85) وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ
 تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَ
 تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَ اذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَشَرْنَاكُمْ وَ
 انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ (86) وَ إِنْ
 كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَ طَائِفَةٌ
 لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَ هُوَ خَيْرُ
 الْحَاكِمِينَ (87) قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ
 قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ

قَرَيْنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ

(88) قَدْ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ

بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا وَ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا

عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ

وَ أَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ (89) وَ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنْ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذَا

لَخَاسِرُونَ (90) فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي

دَارِهِمْ جَاثِمِينَ (91) الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ

يَغْنَوْا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ

(92) فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَ قَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ

رِسَالَاتِ رَبِّي وَ نَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ آسَى عَلَى

قَوْمٍ كَافِرِينَ (93)

To the Madyan people We sent Shuaib, one of their own brethren: he said: "O my people! Worship Allah; Ye have no other god but Him. Now hath come unto you a clear (Sign) from your Lord! Give just measure and weight, nor withhold from the people the things that are their due; and do no mischief on the earth after it has been set in order: that will be best for you, if ye have Faith. "And squat not on every road, breathing threats, hindering from the path of Allah those who believe in Him, and seek to make it crooked; But remember how ye were little, and He gave you increase. And hold in your mind's eye what was the end of those who did mischief. "And if there is a party among you who believes in the message with which I have been sent, and a party which does not believe, hold yourselves in patience until Allah doth decide between us: for He is the best to decide. The leaders, the arrogant party among his people, said: "O Shuaib! We shall certainly drive thee out of our city - (thee) and those who believe with thee; or else ye (thou and they) shall have to return to our and religion." He said: "What! Even though we do detest (them)? "We should indeed forge a lie against Allah, if we returned to your ways after Allah hath rescued us therefrom; nor could we by any manner of means return thereto unless it be as in the will and plan of Allah, Our Lord. Our Lord comprehends all things in His knowledge. In Allah is our trust, our Lord! Decide Thou between us and our people in truth, for Thou art the best to decide." The leaders, the unbelievers among

his people, said: "If ye follow Shuaib, be sure then ye are ruined!" But the earthquake took them unawares, and they lay prostrate in their homes before the morning! The men who reject Shuaib became as if they had never been in the homes where they had flourished: the men who rejected Shuaib - it was they who were ruined! So Shuaib left them, saying: "O my people! I did indeed convey to you the messages for which I was sent by my Lord: I gave you good counsel, but how shall I lament over a people who refuse to believe!"

اور مدین والوں کی طرف ہم نے ان کے بھائی شعیبؑ کو بھیجا۔ اس نے کہا
 "اے برادران قوم، اللہ کی بندگی کرو، اُس کے سوا تمہارا کوئی خدا نہیں ہے۔
 تمہارے پاس تمہارے رب کی صاف رہنمائی آگئی ہے، لہذا وزن اور پیمانے
 پورے کرو، لوگوں کو اُن کی چیزوں میں گھٹانہ دو، اور زمین میں فساد برپا نہ
 کرو جب کہ اس کی اصلاح ہو چکی ہے، اسی میں تمہاری بھلائی ہے اگر تم واقعی
 مومن ہو۔ اور (زندگی کے) ہر راستے پر رہزن بن کر نہ بیٹھ جاؤ کہ لوگوں کو
 خوف زدہ کرنے اور ایمان لانے والوں کو خدا کے راستے سے روکنے لگو اور
 سیدھی راہ کو ٹیڑھا کرنے کے درپے ہو جاؤ۔ یاد کرو وہ زمانہ جبکہ تم تھوڑے
 تھے پھر اللہ نے تمہیں بہت کر دیا، اور آنکھیں کھول کر دیکھو کہ دنیا میں

مفسدوں کا کیا انجام ہوا ہے۔ اگر تم میں سے ایک گروہ اس تعلیم پر جس کے ساتھ میں بھیجا گیا ہوں، ایمان لاتا ہے اور دوسرا ایمان نہیں لاتا تو صبر کے ساتھ دیکھتے رہو یہاں تک کہ اللہ ہمارے درمیان فیصلہ کر دے، اور وہی سب سے بہتر فیصلہ کرنے والا ہے۔" اس کی قوم کے سرداروں نے، جو اپنی بڑائی کے گھمنڈ میں مبتلا تھے، اس سے کہا کہ "اے شعیبؑ، ہم تجھے اور ان لوگوں کو جو تیرے ساتھ ایمان لائے ہیں اپنی بستی سے نکال دیں گے، ورنہ تم لوگوں کو ہماری ملت میں واپس آنا ہوگا۔" شعیبؑ نے جواب دیا "کیا زبردستی ہمیں پھیرا جائے گا خواہ ہم راضی نہ ہوں؟ ہم اللہ پر جھوٹ گھڑنے والے ہوں گے اگر تمہاری ملت میں پلٹ آئیں جبکہ اللہ ہمیں اس سے نجات دے چکا ہے۔ ہمارے لیے تو اس کی طرف پلٹنا اب کسی طرح ممکن نہیں الا یہ کہ خدا ہمارا رب ہی ایسا چاہے۔ ہمارے رب کا علم ہر چیز پر حاوی ہے، اُسی پر ہم نے اعتماد کر لیا۔ اے رب ہمارے، اور ہماری قوم کے درمیان ٹھیک ٹھیک فیصلہ کر دے اور تو بہترین فیصلہ کرنے والا ہے۔" اس کی قوم کے سرداروں

نے جو اس کی بات ماننے سے انکار کر چکے تھے آپس میں کہا "اگر تم نے
 شعیبؑ کی پیروی قبول کر لی تو برباد ہو جاؤ گے"۔ مگر ہوا یہ کہ ایک دہلا دینے
 والی آفت نے اُن کو آلیا اور وہ اپنے گھروں میں اوندھے پڑے کے پڑے رہ
 گئے۔ جن لوگوں نے شعیبؑ کو جھٹلایا وہ ایسے مٹے کہ گویا کبھی ان گھروں میں
 بسے ہی نہ تھے۔ شعیبؑ کے جھٹلانے والے ہی آخر کار برباد ہو کر رہے۔ اور
 شعیبؑ یہ کہہ کر ان کی بستیوں سے نکل گیا کہ "اے برادران قوم، میں نے
 اپنے رب کے پیغامات تمہیں پہنچا دیے اور تمہاری خیر خواہی کا حق ادا کر دیا۔
 اب میں اُس قوم پر کیسے افسوس کروں جو قبول حق سے انکار کرتی ہے۔

और मदयनवालों की तरफ़ हमने उनके भाई शूऐब को भेजा | उसने
 कहा, “ऐ बिरादराने-क्रौम, अल्लाह की बन्दगी करो, उसके सिवा तुम्हारा
 कोई खुदा नहीं है | तुम्हारे पास तुम्हारे रब की साफ़ रहनुमाई आ गई
 है, लिहाज़ा वज़न और पैमाने पुरे करो, लोगों को उनकी चीज़ों में घाटा
 न दो, और ज़मीन में फ़साद बरपा न करो जबकि उसकी इस्लाह हो
 चुकी है, इसी में तुम्हारी भलाई है अगर तुम वाकई मोमिन हो | और
 (ज़िन्दगी के) हर रास्ते पर रहज़न बनकर न बैठ कि लोगों को
 खौफ़ज़दा करने और ईमान लानेवालों को खुदा के रास्ते लगो और
 सीधी राह को टेढ़ा करने के दरपै हो जाओ | याद करो वह ज़माना जब

कि तुम थोड़े थे, फिर अल्लाह ने तुम्हें बहुत कर दिया, और आँखें खोलकर देखो कि दुनिया में मुफ़सिदों का क्या अंजाम हुआ है। अगर तुममें से एक गरौह उस तालीम पर जिसके साथ मैं भेजा गया हूँ, ईमान लाता है और दूसरा ईमान नहीं लाता, तो सब्र के साथ देखते रहो यहाँ तक कि अल्लाह हमारे दरमियान फ़ैसला कर दे और वही सबसे बेहतर फ़ैसला करनेवाला है।” उसकी क़ौम के सरदारों ने, जो अपनी बड़ाई के घमण्ड में मुब्तला थे, उससे कहा कि “ऐ शुऐब, हम तुझे और उन लोगों को, जो तेरे साथ ईमान लाए हैं, अपनी बस्ती से निकाल देंगे वरना तुम लोगों को हमारी मिल्लत में वापस आना होगा।” शुऐब ने जवाब दिया, “क्या ज़बरदस्ती हमें फेरा जाएगा खाह हम राज़ी न हों? हम अल्लाह पर झूट घड़नेवाले होंगे अगर तुम्हारी मिल्लत में पलट आएँ जबकि अल्लाह हमें उससे नजात दे चुका है। हमारे लिए तो उसकी तरफ़ पलटना अब किसी तरह मुमकिन नहीं इल्ला यह कि खुदा, हमारा रब, ही ऐसा चाहे। हमारे रब का इल्म हर चीज़ पर हावी है, उसी पर हमने एतिमाद कर लिया। ऐ रब ! हमारे और हमारी क़ौम के दरमियान ठीक-ठीक फ़ैसला कर दे, और तू बेहतरीन फ़ैसला करनेवाला है।” उसकी क़ौम के सरदारों ने, जो उसकी बात मानने से इनकार कर चुके थे, आपस में कहा, “अगर तुमने शुऐब की पैरवी क़बूल कर ली तो बरबाद हो जाओगे। मगर हुआ यह कि एक दहला देनेवाली आफ़त ने उनको आ लिया और वे अपने घरों में औंधे पड़े रह गए। जिन लोगों ने शुऐब को झुटलाया वे ऐसे मिटे कि गोया कभी उन घरों में बसे ही न थे। शुऐब ने झुटलानेवाले ही आख़िरकार बरबाद होकर रहे। और शुऐब यह कहकर उनकी बस्तियों

~~~~~

से निकल गया कि “ऐ बिरादराने-क्रौम, मैंने अपने रब के पैगामात तुम्हें पहुँचा दिया और तुम्हारी खैरखाही का हक़ अदा कर दिया | अब मैं उस क्रौम पर कैसे अफ़सोस करूँ जो कबूले-हक़ से इनकार करती है |”

~~~~~